

Standarta Eiroparometrs 88

Nacionālais ziņojums

Sabiedriskā doma Eiropas savienībā

Latvija

2017. Gada rudens

Pētījumu pasūtītis un tā tapšanu koordinējis Eiropas Komisijas
Komunikācijas ģenerāldirektorāts.

Šis ziņojums tapis Eiropas Komisijas pārstāvniecībai Latvijā.

Šis dokuments nepauž Eiropas Komisijas viedokli.
Tā interpretācija un viedokļi ir vienīgi autoru ziņā.

Standarta Eiroparometrs 88

Nacionālais ziņojums

SABIEDRISKĀ DOMA EIROPAS SAVIENĪBĀ

LATVIJA

<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion>

Pētījumu pasūtītājs un tā tapšanu koordinējis Eiropas Komisijas Komunikācijas ģenerāldirektorāts.

Šis ziņojums tapis Eiropas Komisijas pārstāvniecībai Latvijā.

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	2
1. Esošās situācijas vērtējums Eiropas Savienībā un Latvijā	3
1.1. Iedzīvotāju kopējais noskaņojums	3
1.2. Svarīgākās problēmas valstī un personīgi	6
1.3. Iedzīvotāju informētība par Eiropas Savienību un tās institūcijām	6
2. Eiropas Savienība un tās prioritātes	7
2.1. Eiropas Savienības kopējais vērtējums	7
2.2. Eiropas Savienības loma svarīgāko jautājumu risināšanā	9
2.3. Eiropas Savienības nākotnes prioritātes	10
KOPSAVILKUMS	11

Šo Nacionālo ziņojumu Eiropas Komisijas pārstāvniecībai Latvijā sagatavojušas Kantar TNS pētījumu vadītāja Santa Lazdiņa un klientu vadītāja Alise Lāce.

IEVADS

Eurobarometra 88 aptauja Latvijā notika no 2017. gada 5. līdz 14. novembrim, un tās laikā tika aptaujāti 1018 Latvijas pilsoņi vecumā no 15 gadiem. Aptauju veica vadošā pētījumu un konsultāciju kompānija Latvijā “Kantar TNS”. “Eurobarometrs 88” ir divdesmit astotā “Eurobarometer Standard” aptauja, kopš Latvija ir kļuvusi par Eiropas Savienības (turpmāk tekstā – ES) dalībvalsti. “Eurobarometer Standard” pētījums tiek veikts divas reizes gadā, un šīs aptaujas ietvaros tiek sekots līdzi pilsoņu viedoklim par dažādiem ES un tās dalībvalstu aktuāliem jautājumiem.

Viens no nozīmīgākajiem 2017. gada iekšpolitikas notikumiem Latvijā bija pašvaldību vēlēšanas, kurās tika novērota lielāka vēlētāju aktivitāte nekā iepriekš – pieaugums par 4 PP (vēlētāju aktivitāte Latvijā 2013. gadā - 45,99%; 2017. gadā - 50,39%).

2017. gadā Māris Kučinskis atzīmēja pirmo gadu valdības vadītāja amatā, un viņa vadītā valdība strādāja stabili, īstenojot reformas nodokļu un veselības jomās.

Kopumā 2017. gadā Latvijas iekšpolitikā bija vērojamas vairākas diskusijas par dažādām tēmām:

- Maijā beigās pēc ieilguša konkursa procesa Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (KNAB) priekšnieka amatā tika apstiprināts iepriekšējais Militārās izlūkošanas un drošības dienesta pārvaldes priekšnieks Jēkabs Straume;
- Jūnijā Latvijā ieradās NATO bataljons, kopumā vairāk nekā tūkstoši apmācītu vīru, šādi kāpinot NATO nozīmi gan nacionālās drošības jomā, gan stiprinot starptautisko drošību Eiropā un globāli;
- Pirmo reizi valsts vēsturē tika izpildīts NATO standarts – no 2018. gada 2% no IKP tiks novirzīti valsts aizsardzībai;
- Jūlijā Saeima apstiprināja nodokļu reformu likumu paketi. Pirmo reizi Latvijas vēsturē pēc neatkarības atjaunošanas tika ieviests progresīvais iedzīvotāju ienākumu nodoklis un paredzēta veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība atkarībā no sociālās apdrošināšanas iemaksu veikšanas;
- Visa gada garumā veselības aprūpes nozare risināja dažādas valstiskas problēmas – notika ģimenes ārstu streiks, tika risinātas problēmas ar platformas “E-veselība” ieviešanu, kā arī veselības aprūpes sistēmas reformu plānu, kas tika apstiprināts, pieņemot valsts budžetu;

2017. gada nozīmīgākie ārpolitikas jautājumi bija Brexit referenduma sekas, Donalda Trampa kā ASV prezidenta politika saistībā ar NATO un Krieviju, Krievijas Bruņoto spēku stratēģiskās štābu vadības mācības “Zapad 2017 (“Rietumi 2017”).

Jāatzīmē, ka 2017. gadā aizsākās Latvijas simtgades svinības, kas iezīmējās ar plašu kultūras pasākumu programmu, kā arī tika uzsākti galvenie sagatavošanās darbi XXVI Vispārējiem latviešu Dziesmu un XVI Deju svētkiem. Jāpiemin arī diriģenta Andra Nelsona iegūtā Grammy balva, uz kuru otrs pretendents bija latviešu diriģents Mariss Jansons. Tāpat pozitīvi vērtējami arī Latvijas sportistu sasniegumi – Aļonas Ostapenko uzvara Francijas atklātajā čempionātā un boksera Maira Brieža uzvara pret Vācijas pārstāvi Marko Huku, izcīnot Pasaules Boksa padomes (WBC) čempiona titulu.

1. Esošās situācijas vērtējums Eiropas Savienībā un Latvijā

1.1. Iedzīvotāju kopējais noskaņojums

Latvijas pilsoņu apmierinātība ar dzīvi kopš 2016. gada rudens ir manāmi samazinājusies, 2017. gada nogalē kopumā 69% Latvijas Republikas pilsoņu atzīst, ka ir apmierināti ar savu dzīvi (samazinājums par 5 PP). Šāds apmierinātības līmenis kopumā ir zemāks nekā vidēji ES (83%). Salīdzinājumam, Lietuvas pilsoņu apmierinātība ar savu dzīvi kopš 2016. gada rudens ir palikusi nemainīga (70%), un Igaunijā, līdzīgi kā iepriekš, kopumā ar dzīvi ir apmierināts 81% pilsoņu.

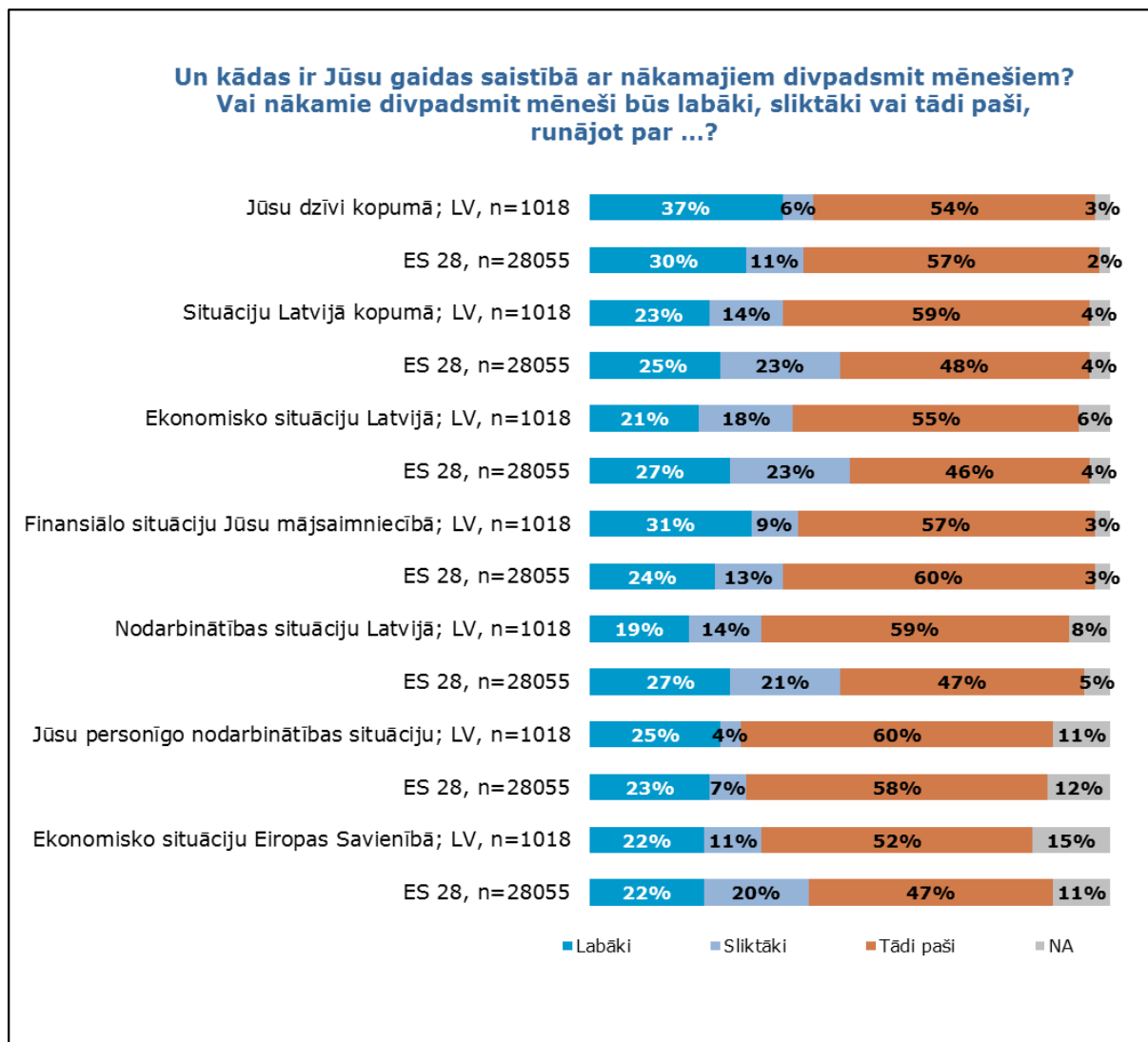
ES dalībvalstu pilsoņu kopējais noskaņojums kopš 2016. gada rudens nav mainījies, un arī šogad absolūtais vairākums (83%) eiropiešu kopumā ar dzīvi ir apmierināti. Līdzīgi kā 2016. gada rudenī, tikai 17% eiropiešu norāda, ka kopumā nav apmierināti ar savu dzīvi. Salīdzinoši ar dzīvi visapmierinātākie ir Dānijas (97%), kā arī Nīderlandes (96%), Īrijas (96%) un Luksemburgas (96%) pilsoņi. Savukārt salīdzinoši zemāka apmierinātība ar dzīvi ir Rumānijā (54%), Bulgārijā (53%), Serbijā (50%) un Grieķijā (42%).

Lūgti novērtēt pašreizējo situāciju dažādās sfērās, Latvijas pilsoņi kā kopumā labu ir novērtējuši finansiālo situāciju savā mājāsaimniecībā (64%), Eiropas ekonomisko situāciju (59%), personīgo nodarbinātības situāciju (58%) un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu Latvijā (56%). Kā kopumā sliktu Latvijas pilsoņi ir novērtējuši Latvijas ekonomisko situāciju (70%), nodarbinātības situāciju Latvijā (66%) un situāciju Latvijā kopumā (58%).

Eiropieši kā kopumā labu ir novērtējuši finansiālo situāciju savā mājāsaimniecībā (72%), personīgo nodarbinātības situāciju (61%) un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu valstī (53%). Pusgada laikā ES ir pieaudzis to pilsoņu īpatsvars, kuri kā labu vērtē ekonomisko situāciju valstī (+2 PP, no 46% uz 48%), Eiropas ekonomisko situāciju (+6 PP, no 42% uz 48%), personīgo nodarbinātības situāciju (+2 PP, no 59% uz 61%), finansiālo situāciju viņu mājāsaimniecībā (+2 PP, no 70% uz 72%), nodarbinātības situāciju valstī (+4 PP, no 38% uz 42%) un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu valstī (+2 PP, no 51% uz 53%).

Pēdējā pusgada laikā nav būtiski mainījušās Latvijas pilsoņu prognozes par savu dzīvi kopumā turpmākajos 12 mēnešos: 37% Latvijas pilsoņu domā, ka dzīve kopumā būs labāka, 9% pilsoņu domā, ka dzīve kopumā būs sliktāka, savukārt **54% pilsoņu domā, ka dzīve kopumā būs tāda pati.** Tikmēr visu ES dalībvalstu pilsoņu vidū 30% domā, ka dzīve kopumā būs labāka, desmitā daļa (11%) domā, ka dzīve būs sliktāka, un 57% pilsoņu domā, ka dzīve kopumā būs tāda pati.

Kopš 2016. gada pavasara nav būtiski mainījušās nedz Latvijas pilsoņu, nedz ES pilsoņu prognozes turpmākajiem 12 mēnešiem tādā jomā kā nodarbinātības situācija valstī – 59% Latvijas pilsoņu un 47% eiropiešu uzskata, ka tā nemainīsies.

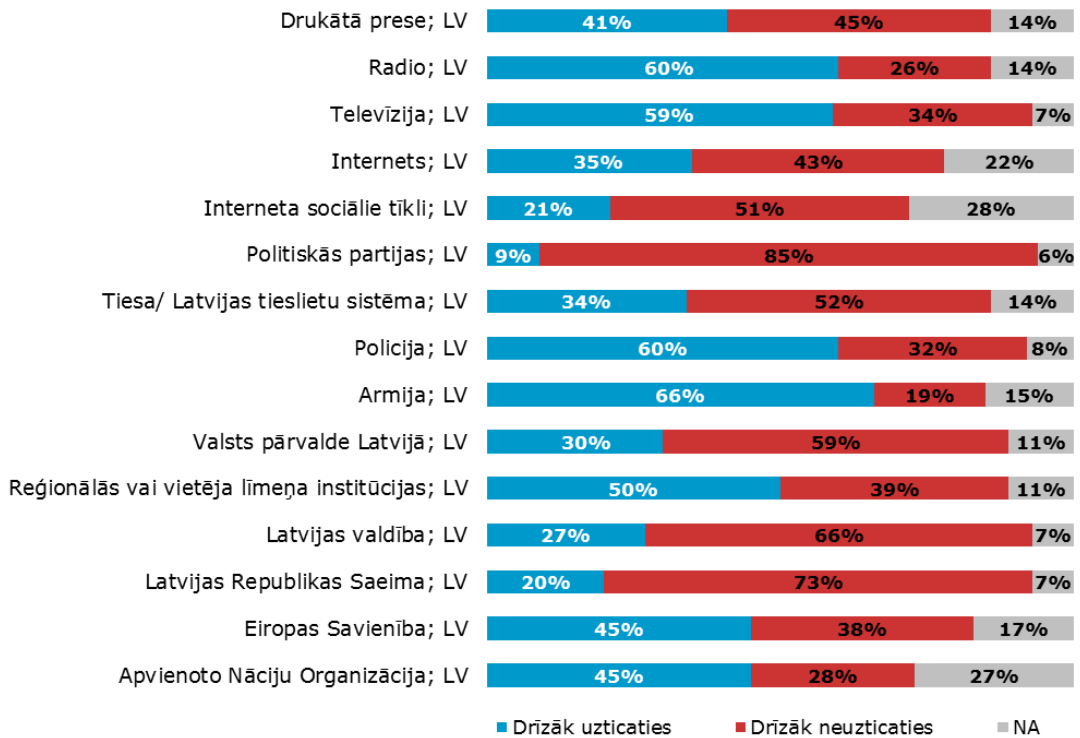
Latvijas pilsoņu prognozes par tādiem jautājumiem kā ekonomiskā situācija ES, personīgā nodarbinātības situācija, ekonomiskā situācija Latvijā un finansiālā situācija mājsaimniecībā ir saglabājušās tādā pašā līmenī kā 2017. gada pavasarī.

Kopš 2017. gada pavasara ir palielinājies to ES dalībvalstu pilsoņu īpatsvars, kuri prognozē ekonomiskās situācijas pasliktināšanos valstī (+2 PP, no 21% uz 23%), kā arī ir palielinājies to ES dalībvalstu pilsoņu īpatsvars, kuri paredz personīgās nodarbinātības situācijas uzlabošanos (+2 PP, no 21% uz 23%). **ES pilsoņu prognozes par tādiem jautājumiem kā finansiālā situācija mājsaimniecībā, nodarbinātības situācija valstī un ekonomiskā situācija ES ir saglabājušās tādā pašā līmenī kā 2017. gada pavasarī.**

Kopumā pēdējā pusgada laikā nav būtiski mainījies Latvijas pilsoņu vērtējums par lietu virzību: ceturtdaļa (24%) Latvijas pilsoņu uzskata, ka lietas Latvijā virzās pareizajā virzienā, trešā daļa (32%) uzskata, ka lietas ES virzās pareizajā virzienā, 17% – lietas ASV virzās pareizajā virzienā.

Kopš 2016. gada rudens nav būtiski mainījusies Latvijas pilsoņu uzticēšanās dažādiem medijiem: drukātajai preseī uzticas 41%, radio – 60%, televīzijai – 59%, internetam 35%. Pieaudzis to Latvijas pilsoņu īpatsvars (+7 PP, no 44% uz 51%), kuri neuzticas interneta sociālajiem tīkliem.

Par katru no šiem medijiem un institūcijām saki, lūdzu, vai Jūs tiem drīzāk uzticaties vai drīzāk neuzticaties?

Kopš 2017. gada pavasara ir samazinājies to Latvijas pilsoņu īpatsvars, kuri uzticas tiesai/ Latvijas tieslietu sistēmai (-7 PP, no 41% uz 34%) un valsts pārvaldei (-6 PP, no 65% uz 59%).

Latvijas pilsoņu apmierinātība ar to, kā Latvijā darbojas demokrātija, ir palikusi nemainīga. Kopumā puse (52%) Latvijas Republikas pilsoņu atzīst, ka ir apmierināti ar to, kā Latvijā darbojas demokrātija. Šāds apmierinātības rādītājs ir tikai nedaudz zemāks nekā apmierinātības rādītājs ES (56%). Līdzīgi kā iepriekš, arī 2017. gada nogalē ar to, kā valstī darbojas demokrātija, kopumā ir apmierināta lielākā daļa (57%) Igaunijas un trešā daļa (32%) Lietuvas pilsoņu.

Kopš 2017. gada nogales nav būtiski mainījies Latvijas pilsoņu apmierinātība ar to, kā demokrātija darbojas ES; arī šogad ar to kopumā ir apmierināti 60% Latvijas pilsoņu. Arī eiropiešu apmierinātība ar to, kā demokrātija darbojas ES, ir palikusi nemainīga – šogad kopumā puse (48%) eiropiešu ar to ir apmierināti.

Līdzīgi kā 2017. gada pavasarī, arī 2017. gada gada nogalē piektā daļa (20%) Latvijas pilsoņu piekrīt apgalvojumam, ka viņu viedoklis tiek ņemts vērā ES (2% pilnībā piekrīt; 18% drīzāk piekrīt), un 37% pilsoņu piekrīt apgalvojumam, ka viņu viedoklim ir nozīmē Latvijā (7% noteikti piekrīt; 30% drīzāk piekrīt). Tikmēr 44% eiropiešu piekrīt apgalvojumam, ka viņu viedoklis tiek ņemts vērā ES, un 59% eiropiešu piekrīt apgalvojumam, ka viņu viedoklim ir nozīme valstī. **Kopš 2017. gada pavasara ir pieaudzis to eiropiešu īpatsvars, kuri uzskata, ka viņu viedoklis tiek ņemts vērā ES (+2 PP, no 42% uz 44%).**

Lūgti norādīt savu piederības sajūtu dažādām ģeogrāfiski definētām vietām, **Latvijas pilsoņi izjūt visizteiktāko piederību Latvijai (93%) un savai pilsētai/ ciemam (91%).** Vairākums Latvijas pilsoņu izjūt piederību arī Eiropai (75%) un ES (70%). Latvijas pilsoņu piederības rādītāji kopš 2017. gada pavasara ir saglabājušies nemainīgi.

Līdzīgas tendences parādās arī ES 28 dalībvalstu pilsoņu vidū: eiropieši visizteiktāko piederību izjūt savai valstij (92%) un savai pilsētai/ ciemam (89%), un lielākā daļa eiropiešu jūtas piederīgi Eiropai (64%) un ES (55%). Eiropiešu piederības rādītāji kopš 2017. gada pavasara ir saglabājušies nemainīgi.

Aicināti paust savu viedokli par dažādiem apgalvojumiem, kas saistīti ar ES pilsoņu tiesībām, vairākums (73%) Latvijas pilsoņu piekrīt apgalvojumam, ka jūtas kā ES pilsoņi, nedaudz vairāk nekā puse (55%) Latvijas pilsoņu piekrīt apgalvojumam, ka zina savas ES pilsoņa tiesības, un vairākums (72%) piekrīt apgalvojumam, ka vēlētos vairāk uzzināt par savām ES pilsoņa tiesībām. Līdzīgs ir arī eiropiešu vērtējums šajos jautājumos: vairākums (70%) eiropiešu piekrīt apgalvojumam, ka jūtas kā ES pilsoņi, nedaudz vairāk nekā puse (54%) piekrīt apgalvojumam, ka zina savas ES pilsoņa tiesības, un 68% piekrīt apgalvojumam, ka vēlētos vairāk uzzināt par savām ES pilsoņa tiesībām.

1.2. Svarīgākās problēmas valstī un personīgi

Kopš 2017. gada pavasara nav novērojamas būtiskas izmaiņas pilsoņu priekšstatos par svarīgākajām problēmām valstī. Latvijas pilsoņi arī šogad kā vissvarīgāko problēmu valstī norādījuši veselības un sociālās aprūpes sistēmu (32%). Savukārt ES kopumā salīdzinoši visbiežāk kā galvenā problēma valstī norādīts bezdarbs (25%).

Latvijā kā salīdzinoši svarīgas valsts problēmas norādīti: cenu pieaugums/inflācija/dzīves dārdzība (30%), nodokļu sistēma (28%), bezdarbs (24%), ekonomiskā situācija (21%), pensijas (21%). Eiropieši kopumā kā savai valstij svarīgas problēmas ir norādījuši: imigrāciju (22%), veselības un sociālās aprūpes sistēmu (20%). Salīdzinot ar 2017. gada pavasari, 2017. gada nogalē eiropieši kopumā kā savai valstij svarīgas problēmas salīdzinoši biežāk ir norādījuši: cenu pieaugumu/inflāciju/dzīves dārdzību (+2 PP, no 15% uz 17%), vides, klimata un enerģētikas problēmas (+3 PP, no 7% uz 10%), mājokļa jautājumu (+2 PP, no 8% uz 10%); savukārt salīdzinoši retāk eiropieši kopumā kā savai valstij svarīgas problēmas ir norādījuši bezdarbu (-4 PP, no 29% uz 25%) un terorismu (-3 PP, no 19% uz 16%).

Latvijas pilsoņu vidū kā svarīgākās problēmas, ar kurām jāsaskaras personīgā līmenī, tiek norādīts cenu pieaugums/inflācija/dzīves dārdzība (41%), veselības un sociālās aprūpes sistēma (27%), kā arī pensijas (18%). Arī eiropieši kā svarīgākās problēmas, ar kurām ir jāsaskaras personīgā līmenī, nosauc cenu pieaugumu/inflāciju/dzīves dārdzību (30%), veselības un sociālās aprūpes sistēmu (17%), kā arī pensijas (15%).

1.3. Iedzīvotāju informētība par Eiropas Savienību un tās institūcijām

Kopš 2017. gada pavasara ir pieaugusi Latvijas pilsoņu informētība par ES un tās institūcijām: absolūtais vairākums Latvijas pilsoņu atzīst, ka ir dzirdējuši par Eiropas Parlamentu (94%, +6 PP), Eiropas Komisiju (88%, +6 PP) un Eiropas Centrālo Banku (85%, +7 PP). 2017. gada nogalē Latvijas pilsoņu informētība par tādām Eiropas institūcijām, kā Eiropas Parlaments, Eiropas Komisija un Eiropas Centrālā banka atbilst eiropiešu vidējam informētības līmenim.

Latvijas pilsoņu uzticēšanās Eiropas Parlamentam, Eiropas Komisijai un Eiropas Centrālajai Bankai kopš 2017. gada pavasara ir palikusi nemainīga. Gandrīz puse (47%) Latvijas pilsoņu atzīst, ka uzticas Eiropas Parlamentam, 45% – Eiropas Komisijai un 44% – Eiropas Centrālajai Bankai. Tikmēr ir pieaudzis to eiropiešu īpatsvars, kuri uzticas Eiropas centrālajai Bankai (+2 PP, no 37% uz 39%). Kaimiņvalstu pilsoņu uzticēšanās līmenis šīm institūcijām ir augstāks: Eiropas Parlamentam uzticas 50% Igaunijas pilsoņu un 59% Lietuvas pilsoņu, Eiropas Komisijai uzticas 47% Igaunijas pilsoņu un 58% Lietuvas pilsoņu, Eiropas Centrālajai Bankai uzticas 46% Igaunijas pilsoņu un 52% Lietuvas pilsoņu.

Salīdzinot ar 2016. gada rudeni, ir pieaudzis to Latvijas pilsoņu īpatsvars, pēc kuru domām viņi personīgi ir labi informēti par Eiropas jautājumiem (+8 PP, no 39% uz 47%). Šāds rādītājs ir augstāks par ES kopējo rādītāju, jo savu personīgo informētību par Eiropas jautājumiem kā labu raksturo 42% eiropiešu (+4 PP, no 38% uz 42%). Līdzīga tendence vērojama arī Igaunijā (+10 PP, no 39% uz 49%). Tikmēr Lietuvā pilsoņu vērtējums 2017. gada nogalē ir saglabājies 2016. gada rudens līmenī – puse (51%) Lietuvas pilsoņu uzskata, ka personīgi ir labi informēti par Eiropas jautājumiem.

2. Eiropas Savienība un tās prioritātes

2.1. Eiropas Savienības kopējais vērtējums

Kopumā trešajai daļai (33%) Latvijas pilsoņu ir pozitīvs priekšstats par ES. Salīdzinājumā ar 2017. gada pavasari, šādi domājošu Latvijas pilsoņu īpatsvars ir nedaudz samazinājies (–4 PP, no 37% uz 33%). Savukārt visu ES dalībvalstu pilsoņu vidū priekšstats par ES kopš 2017. gada pavasara nav mainījies: **divām piektdaļām jeb 40% visu ES dalībvalstu pilsoņu ir pozitīvs priekšstats par ES,** bet 21% – negatīvs priekšstats par ES.

Līdzīgi kā 2017. gada pavasarī, arī 2017. gada rudenī **Latvijas pilsoņu vērtējumā ES galvenokārt nozīmē brīvas ceļošanas, mācību un darba iespējas jebkur Eiropas Savienībā.** Šādi domājošo pilsoņu īpatsvars šajā laika periodā ir pieaudzis par 7 PP (no 61% uz 68%). Nākamās Latvijas pilsoņu biežāk norādītās lietas, kas saistās ar ES, ir vienotā valūta **eiro** (33%, +9 PP), **kultūru daudzveidība** (28%, +8 PP), **birokrātija** (23%, +6 PP) un **miers** (19%, rādītājs nav būtiski mainījies).

Arī ES dalībvalstu pilsoņu kopējā vērtējumā ES galvenokārt nozīmē brīvas ceļošanas, mācību un darba iespējas jebkur Eiropas Savienībā (52%, +2 PP), vienoto valūtu **eiro** (36%, +2 PP) un **mieru** (30%, rādītājs nav būtiski mainījies). Kopš 2017. gada pavasara ir nedaudz palielinājies to eiropiešu īpatsvars, kuriem ES saistās ar kultūru daudzveidību (+2 PP, no 26% uz 28%) un ar augstāku noziedzības līmeni (+2 PP, no 13% uz 15%).

Lūgti paust savu attieksmi pret dažādiem ar ES un tās darbību saistītiem aspektiem, **lielākā daļa (63%) Latvijas pilsoņu ir norādījuši, ka saprot, kā darbojas Eiropas Savienība.** Kopumā vairāk nekā puse Latvijas pilsoņu piekrīt tam, ka vajadzētu pieņemt vairāk lēmumus ES līmenī (55%), tikmēr tam, ka ES tiek lielā mērā ņemtas vērā Latvijas intereses, piekrīt aptuveni trešā daļa Latvijas pilsoņu (31%). **Lielākā daļa (75%) Latvijas pilsoņu piekrīt apgalvojumam, ka pasaulē tiek ņemts vērā Eiropas Savienības viedoklis.** Vairākums (58%) pilsoņu piekrīt, ka globalizācija dod iespēju ekonomiskai izaugsmei. Arī 2017. gada nogalē **vairākums (59%) Latvijas pilsoņu nepiekrīt apgalvojumam, ka Latvijas nākotne būtu labāka, ja tā nebūtu ES dalībvalsts,** un pusgada laikā šis rādītājs nav būtiski mainījies.

Līdzīgi arī lielākā daļa ES pilsoņu piekrīt apgalvojumam, ka pasaulē tiek ņemts vērā ES viedoklis (72%), ka globalizācija dod iespēju ekonomiskai izaugsmei (62%, +3 PP), viņi saprot, kā darbojas Eiropas Savienība (58%). Aptuveni puse (49%) eiropiešu uzskata, ka viņu valstu intereses tiek lielā mērā ņemtas vērā Eiropas Savienībā, un šādi domājošu eiropiešu īpatsvars kopš 2017. gada pavasara ir būtiski pieaudzis (+4 PP, no 45% uz 49%). **Lielākā daļa (60%) eiropiešu nepiekrīt, ka viņu valsts nākotne būtu labāka, ja tā nebūtu ES dalībvalsts.**

Runājot par pozitīvāko, ko devusi ES, Latvijas iedzīvotāji arī 2017. gadā pirmkārt norāda brīvu cilvēku, preču un pakalpojumu kustību ES teritorijā (70%). Kā citas pozitīvas lietas, ko ir devusi ES, Latvijas pilsoņi salīdzinoši biežāk ir norādījuši: mieru ES dalībvalstu vidū (50%), studentu apmaiņas programmas (piemēram, ERASMUS) (37%). Salīdzinoši retāk Latvijas pilsoņi ir norādījuši: eiro (27%), sociālās labklājības (veselības aprūpe, izglītība, pensijas) līmenis ES (19%), ES ekonomikas spēks (15%), ES politiskā un diplomātiskā ietekme uz pārējo pasauli (11%), kopējā lauksaimniecības politika (8%). Kopš 2017. gada pavasara salīdzinoši biežāk kā viena no pozitīvajām lietām ir nosaukts ES ekonomikas spēks (+3 PP, no 12% uz 15%).

Eiropieši, runājot par pozitīvāko, ko devusi ES, visbiežāk ir norādījuši brīvu cilvēku, preču un pakalpojumu kustību ES teritorijā (57%) un mieru ES dalībvalstu vidū (56%). Vienlīdz bieži eiropieši norādījuši arī tādas pozitīvās lietas kā studentu apmaiņas programmas (piemēram, ERASMUS) (25%) un vienoto valūtu eiro (25%). Salīdzinoši retāk eiropieši norādījuši ES ekonomikas spēku (20%), ES politisko un diplomātisko ietekmi uz pārējo pasauli (20%), sociālās labklājības (veselības aprūpe, izglītība, pensijas) līmeni ES (18%), kā arī kopējo lauksaimniecības politiku (10%). Kopš 2017. gada pavasara eiropieši salīdzinoši retāk kā pozitīvāko, ko devusi ES, ir norādījuši mieru ES dalībvalstu starpā (−2 PP, no 58% uz 56%).

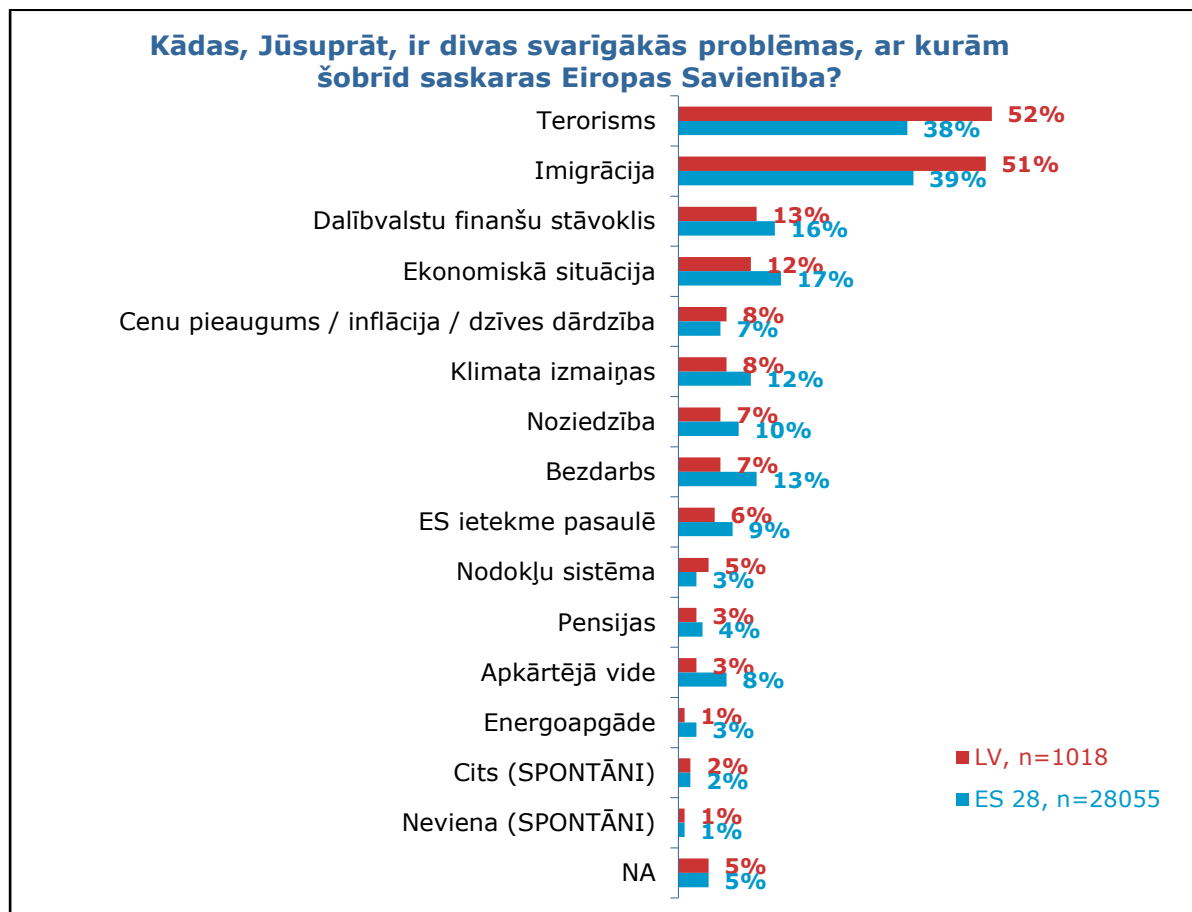
Pēc Latvijas pilsoņu domām vērtības, kas vislabāk raksturo ES, ir cilvēktiesības (40%), miers (33%), personas brīvība (28%) un demokrātija (27%). Salīdzinot ar 2017. gada pavasara pētījuma rezultātiem, 2017. gada rudenī Latvijas pilsoņi salīdzinoši retāk kā vienu no vērtībām, kas vislabāk raksturo ES, ir norādījuši cieņu par cilvēka dzīvību (−4 PP, no 17% uz 13%).

ES pilsoņi visbiežāk kā vērtības, kas vislabāk raksturo ES, nosaukuši mieru (40%), cilvēktiesības (33%) un demokrātiju (33%). Kopš 2017. gada pavasara nav notikušas būtiskas izmaiņas eiropiešu viedokļos par vērtībām, kuras vislabāk raksturo ES.

Kaut arī gan Latvijas pilsoņu, gan eiropiešu priekšstatu par vērtībām, kas vislabāk raksturo ES, kopumā sakrīt, tomēr **lielākā daļa (63%) Latvijas pilsoņu uzskata, ka ES dalībvalstis, domājot par kopējām vērtībām, ir atšķirīgas** (vien trešā daļa (33%) Latvijas pilsoņu uzskata, ka ES dalībvalstis ir līdzīgas). Tikmēr **aptuveni puse (52%) eiropiešu, domājot par kopējām vērtībām, uzskata, ka ES dalībvalstis ir savstarpēji līdzīgas**, bet 41% uzskata, ka dalībvalstis ir atšķirīgas. Kopš 2017. gada pavasara nav novērojamas būtiskas izmaiņas nedz Latvijas pilsoņu, nedz eiropiešu priekšstatos par ES dalībvalstu savstarpējo līdzību.

2.2. Eiropas Savienības loma svarīgāko jautājumu risināšanā

Divas svarīgākās problēmas, ar kurām šobrīd saskaras ES, ir terorisms (LV – 52%, ES28 – 38%) un imigrācija (LV – 51%, ES28 – 39%) – šādi arī 2017. gada rudenī uzskata gan Latvijas pilsoņi, gan eiropieši.

Salīdzinot ar 2017. gada pavasari, Latvijas pilsoņi salīdzinoši biežāk kā svarīgāko ES problēmu ir norādījuši klimata izmaiņas (+5 PP, no 3% uz 8%). Savukārt eiropieši, salīdzinot ar 2017. gada pavasari, salīdzinoši retāk kā svarīgāko ES problēmu ir norādījuši terorismu (–6 PP, no 44% uz 38%) un bezdarbu (–2%, no 15% uz 13%), bet salīdzinoši biežāk – klimata pārmaiņas (+4 PP, no 8% uz 12%) un apkārtējo vidi (+2 PP, no 6% uz 8%).

Līdzīgi kā 2016. gada rudenī, arī 2017. gada nogalē aptuveni divas trešdaļas (68%) Latvijas pilsoņu kopumā piekrīt apgalvojumam, ka ES ir pietiekami liela vara un pietiekami daudz instrumentu, lai aizstāvētu Eiropas intereses globālajā ekonomikā. Tendence saglabājas arī ES28 dalībvalstu pilsoņu vidū – arī 2017. gada nogalē lielākā daļa (65%) eiropiešu piekrīt apgalvojumam, ka ES ir pietiekami liela vara un pietiekami daudz instrumentu, lai aizstāvētu Eiropas intereses globālajā ekonomikā, turklāt kopš 2017. gada pavasara šādi domājošo eiropiešu īpatsvars ir būtiski palielinājies (+2 PP).

Kopumā vairāk nekā puse (58%) Latvijas pilsoņu un eiropiešu (57%) ir optimistiski noskaņoti attiecībā uz ES nākotni. Šādi domājošo Latvijas pilsoņu un eiropiešu īpatsvars kopš 2017. gada pavasara nav būtiski mainījies.

2.3. Eiropas Savienības nākotnes prioritātes

Lūgti izteikt savu attieksmi pret dažādiem ES politikas un darbības aspektiem, līdzīgi kā 2016. gada nogalē, arī 2017. gada rudenī trīs aspekti, kas guvuši visizteiktāko Latvijas pilsoņu atbalstu, ir: **ES pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties** (93%), **kopīga aizsardzības un drošības politika visām ES dalībvalstīm** (84%) un **Eiropas Ekonomikas un monetārā savienība ar vienoto valūtu eiro** (76%). Salīdzinot ar 2017. gada pavasari, Latvijas pilsoņi salīdzinoši biežāk ir norādījuši, ka ir pret tālāku ES paplašināšanu (+5 PP, no 39% uz 44%).

Trīs ES politikas un darbības aspekti, kas ir guvuši vislielāko eiropiešu atbalstu, ir: **ES pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties** (81%), **kopīga aizsardzības un drošības politika** (75%) un **kopīga ES dalībvalstu enerģētikas politika** (72%). Salīdzinot ar 2017. gada pavasari, un pretēji Latvijas pilsoņu vidū novērotajai tendencei, eiropieši salīdzinoši biežāk ir norādījuši, ka ir par tālāku ES paplašināšanu (+2 PP, no 40% uz 42%).

Lūgti novērtēt mērķus, kas ES ir jāsasniedz līdz 2020. gadam, **Latvijas pilsoņi** salīdzinoši visbiežāk kā **atbilstošus** norādījuši šādus mērķus: **trīs ceturtdaļām vīriešu un sieviešu vecumā no 20 līdz 64 gadiem ir jābūt nodarbinātiem** (59%), **līdz 2020. gadam enerģijas efektivitāte ES ir jāpalielina par 20%** (55%), **skolu nepabeigušo jauniešu skaitam ir jāsamazinās līdz 10%** (54%), **3% no ES katra gada IKP jābūt ieguldītiem pētniecībā un attīstībā** (54%).

Savukārt kā **pārāk augstu** Latvijas pilsoņi norāda mērķi, kas paredz, ka **vismaz 40% cilvēku vecumā no 30 līdz 34 gadiem būtu jābūt akadēmiskajam grādam vai augstākās izglītības diplomam** (45%).

Lielākā daļa (59%) Latvijas pilsoņu uzskata, ka **ES iet pareizā virzienā, lai pārvarētu krīzi un stātos pretī jauniem pasaules izaicinājumiem**. Tikmēr ES28 dalībvalstu pilsoņu vidū šim apgalvojuma piekrit puse (51%) eiropiešu. Kopš 2017. gada pavasara nav būtiski mainījies šādi domājošo Latvijas pilsoņu un eiropiešu īpatsvars.

Latvijas pilsoņi visbiežāk kā Eiropas enerģijas savienības galvenās prioritātes ir norādījuši **saprātīgu elektroenerģijas cenu garantēšanu patērētājiem** (55%; kopš 2017. gada pavasara pieaugums par 5 PP), **vides aizsardzību** (38%) un **atjaunojamās enerģijas attīstīšanu** (25%).

Eiropieši visbiežāk kā Eiropas enerģijas savienības galvenās prioritātes ir norādījuši **vides aizsardzību** (43%; kopš 2017. gada pavasara kāpums par 3 PP), **atjaunojamās enerģijas attīstīšanu** (43%) un **cīņu ar globālo sasilšanu** (35%; kopš 2017. gada pavasara kāpums par 2 PP). Salīdzinot ar 2017. gada pavasara pētījuma rezultātiem, 2017. gada nogalē eiropieši salīdzinoši retāk kā galvenās prioritātes ir norādījuši **saprātīgu elektroenerģijas cenu garantēšanu patērētājiem** (-2 PP, no 36% uz 34%) un **saprātīgu elektroenerģijas cenu garantēšanu uzņēmumiem** (-2 PP, no 12% uz 10%).

Lūgti norādīt, kādas izjūtas izraisa apgalvojums **“Iedzīvotāju imigrācija no citām ES dalībvalstīm”**, **puse** (51%) Latvijas pilsoņu un **lielāka daļa** (64%) eiropiešu ir norādījuši, ka **viņos šis apgalvojums kopumā izraisa pozitīvas izjūtas**. Kopš 2017. gada pavasara nav būtisku izmaiņu nedz Latvijas pilsoņu, nedz eiropiešu sniegtajās atbildēs.

Lūgti norādīt, kādas izjūtas izraisa apgalvojums **“Iedzīvotāju imigrācija no valstīm ārpus ES”**, absolūtais vairākums (81%) Latvijas pilsoņu un vairāk nekā puse (54%) eiropiešu ir norādījuši, ka viņiem šis apgalvojums kopumā raisa negatīvas izjūtas. Kopš 2017. gada pavasara nav būtisku izmaiņu nedz Latvijas pilsoņu, nedz eiropiešu sniegtajās atbildēs.

Lūgti novērtēt dažādus pārvietošanās brīvības aspektus, **vairākums Latvijas pilsoņu par labu lietu uzskata ES pilsoņu tiesības strādāt jebkurā ES dalībvalstī** (85%), **ES pilsoņu tiesības dzīvot jebkurā ES dalībvalstī** (81%), **ES pilsoņu tiesības dzīvot Latvijā** (79%) un **ES pilsoņu tiesības strādāt Latvijā** (79%). Kopš 2017. gada pavasara Latvijas pilsoņi salīdzinoši biežāk kā labu lietu ir novērtējuši **ES pilsoņu tiesības dzīvot Latvijā** (+5 PP).

Arī vairākums eiropiešu kā labu lietu novērtē **ES pilsoņu tiesības strādāt jebkurā ES dalībvalstī** (76%), **ES pilsoņu tiesības dzīvot jebkurā ES dalībvalstī** (74%), **ES pilsoņu tiesības strādāt respondentā valstī** (72%) un **ES pilsoņu tiesības dzīvot respondentā valstī** (71%). Kopš 2017. gada pavasara eiropieši salīdzinoši biežāk kā labu lietu ir novērtējuši **ES pilsoņu tiesības strādāt respondentā valstī** (+2 PP).

KOPSAVILKUMS

Kā liecina divdesmit astotās “Eurobarometer Standard” aptaujas rezultāti, notikumiem pasaulē ir būtiska ietekme gan uz Latvijas, gan uz ES dalībvalstu pilsoņiem, tie ietekmē pilsoņu noskaņojumu, viedokli un redzējumu. 2017. gadā iezīmējas tendence Latvijas pilsoņiem savu apmierinātību ar dzīvi kopumā vērtēt kritiskāk nekā iepriekš. Latvijas pilsoņu vidū saglabājas tendence pozitīvāk vērtēt finansiālo situāciju savā mājāsaimniecībā un personīgo nodarbinātību. Latvijas un ES pilsoņu prognozes par savu dzīvi kopumā turpmākajos divpadsmit mēnešos ir saglabājušās nemainīgas. Neskatoties uz to, ka vērtējums par lietu virzību valstī nav būtiski mainījies, tomēr ir pieaudzis to Latvijas pilsoņu īpatsvars, kuri neuzticas tiesai/ Latvijas tieslietu sistēmai, savukārt samazinājies to pilsoņu īpatsvars, kuri neuzticas valsts pārvaldei. Vērojama tendence kritiskāk vērtēt internetā pieejamo saturu. Ir pieaudzis to Latvijas pilsoņu īpatsvars, kuri neuzticas interneta sociālajiem tīkliem, tādu Latvijā ir aptuveni puse. Līdzīga situācija vērojama arī eiropiešu vidū – uzticēšanās interneta sociālajiem tīkliem samazinās.

Nav vērojamas būtiskas izmaiņas Latvijas pilsoņu vērtējuma par svarīgākajām problēmām valstī. Kā svarīga problēma, ar ko saskaras gan valsts, gan Latvijas pilsoņi personīgi, ir veselības un sociālās aprūpes sistēma, cenu pieaugums/ inflācija/ dzīves dārdzība, kā arī nodokļu sistēma valstī, kamēr eiropiešus vēl joprojām vairāk satrauc bezdarbs un imigrācija.

Latvijas pilsoņu vidū palielinās noraidoša attieksme pret tālāku ES paplašināšanu, kamēr eiropiešu vidū atbalsts tālākai ES paplašināšanai turpina pieaugt.

Kopumā Latvijas pilsoņi nav atvērti imigrācijai no citām valstīm: puse pauž pozitīvu attieksmi attiecībā uz iedzīvotāju imigrāciju no citām ES dalībvalstīm, savukārt absolūtais vairākums ir negatīvi noskaņots attiecībā pret imigrāciju no valstīm ārpus ES. Salīdzinājumam – ES dalībvalstu pilsoņi nav tik noraidoši pret imigrāciju no citām ES dalībvalstīm kā Latvijas pilsoņi.

Latvijas pilsoņu un eiropiešu priekšstati par vērtībām, kas vislabāk raksturo ES, kopumā sakrīt. Tās ir: cilvēktiesības, miers un demokrātija. Taču lielākā daļa Latvijas pilsoņu uzskata, ka ES dalībvalstis, domājot par kopējām vērtībām, ir atšķirīgas.

Pozitīvākais ieguvums no ES gan Latvijas, gan eiropiešu skatījumā ir pārvietošanās brīvība un miers ES dalībvalstu vidū. Absolūtais vairākums atzinīgi vērtē: ES pilsoņu tiesības strādāt jebkurā ES dalībvalstī, ES pilsoņu tiesības dzīvot jebkurā ES dalībvalstī. Tāpat gan Latvijas pilsoņu, gan eiropiešu vidū atzinīgi tiek vērtēta brīva preču un pakalpojumu kustība ES teritorijā.